

Комунікативно-прагматичні особливості евфемізмів у англomовних ЗМІ

Ірена Сніховська

Кафедра англійської мови

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Житомир, Україна

irena29@gmail.com

The article is dedicated to the study of euphemisms in English-speaking mass media. The euphemisms of social and political sphere are viewed as a powerful means of influencing the formation of the public opinion.

Key words: euphemism, mass media, communicative and pragmatic function, political correctness.

ВСТУП

В останні десятиліття процес утворення евфемізмів характеризується надзвичайною інтенсивністю [1, 2 та ін.]. Вивчення евфемії є питанням, актуальним для лінгвістичного аспекту інформаційної діяльності. Евфемізація є одним із засобів вираження політичної коректності в мові. Згідно з цим, основною функцією евфемізмів слід визнати пом'якшення різних видів дискримінації.

ЕВФЕМІЯ В СУСПІЛЬНО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Евфемізм (від грец. *euphémia* — пом'якшений вислів, від *eu* «добре» і *osmi* «говорю, кажу» являє собою слово або вислів, троп, що вживається для непрямого, прихованого, зокрема пом'якшеного, ввічливого позначення предметів, дій, явищ, замовчування їхньої прямої назви (вже наявної при перейменуванні або логічно найбільш вмотивованої при первинному найменуванні) [3, с. 173]. Вживання евфемізмів у мові тісно пов'язане із намаганням замінити неприйнятні

номінації на аналогічні з більш нейтральним значенням.

Особливої уваги потребують евфемізми суспільно-політичної сфери, оскільки вони є одним із засобів впливу на формування суспільної думки, що є особливо важливим в кризовий період, який ми зараз спостерігаємо. Загострення соціальних проблем суспільства, пов'язаних із поганим соціальним забезпеченням та іншими прорахунками в політиці країни, уряд намагається нейтралізувати за допомогою позитивної або абстрактної лексики.

Суспільно-політичний евфемізм — це слово або вираз, досить часто okazіонального характеру, яке служить для заміни образливих, непристойних, некоректних або ж неприємних мовцю та адресанту виразів та слів з метою маскування, перекручування справжньої суті позначуваного. Евфемізація у сфері суспільно-політичної лексики в багатьох випадках розцінюється як прагнення до різного роду маніпуляцій, а також як «секретна мова», яка використовується у практиці військових та секретних служб.

Останнім часом лінгвісти почали приділяти увагу саме комунікативно-прагматичним стратегіям і тактикам, які реалізуються за допомогою мовних засобів.

На нашу думку, появу та вживання евфемізмів у мові можна пояснити в межах наступних прагматичних чинників (принципів):

- *принцип ввічливості* (евфемізми, які пом'якшують різні види дискримінації);
- *принцип мімізації* (евфемізми та евфемістичні перифрази, які створюють картину відносного благополуччя);
- *принцип табування* (при евфемістичній заміні прямих найменувань хвороб, смерті та релігійних понять);
- *регулятивно-маніпулятивний принцип* (вживання евфемізмів для впливу на адресанта);

- *принцип секретності* (вживання евфемістичних новотворів з метою кодування та засекречування певної інформації. Найчастіше реалізується за допомогою військово-політичних евфемізмів);
- *принцип підвищення престижу* (стосується позначень назв професій);
- *принцип мовної гри* (вживається для реалізації ігрової функції висловлювання) [4].

Одразу помітно, що вищезгадані прагматичні чинники (принципи) нерозривно пов'язані між собою. Вони досить часто переплітаються, доповнюють один одного. Але визначити і правильно декодувати зазначені прагматичні аспекти можливо лише при дослідженні контекстуального вживання евфемістичних утворень.

Евфемістичні утворення, які реалізують регулятивно-маніпулятивний принцип, несуть в собі величезну спроможність до так званого «вербального камуфляжу». Основними прийомами для досягнення такого ефекту є: тактика «перенесення» (transfer), яка ґрунтується на використанні асоціацій з чимось позитивним та реалізується на вживанні позитивно оцінної лексики, а також тактика «сяючі узагальнення», крім того, для досягнення необхідного ефекту адресант, досить часто, вдається до гіперболізації.

Серед евфемізмів суспільно-політичної сфери значне місце займають словосполучення. В даному випадку позитивний ефект висловлювання досягається за рахунок позитивної семантики слів, що містяться у складі певної фрази або висловлювання (*protective reaction, friendly fire incident*). Але евфемізми такого типу мають на мені не лише пом'якшити удар від втрати та вберегти читачів від негативних чи неприємних спогадів. Тут прихований регулятивно-маніпулятивний прагматичний аспект даної лексичної одиниці, адже тут явно простежується бажання до самовиправдання та зняття відповідальності з офіційних осіб за рахунок вживання абстрактної лексики та перенесення конотації одного поняття на інше.

Одним із основних завдань принципу мітігації є намагання подати соціальне життя в

більш сприятливому світлі, ніж це є в реальності, створити оптимістичний настрій у читача, захиститися від критики і натякнути на можливі перспективи в майбутньому.

Останнім часом зросла роль віддієслівних прикметників «*disadvantaged*» та «*challenged*» у формуванні політично-коректних новотворів. Як елементи евфемістичних перифразів вони почали вживатись 80-х років XX ст. За допомогою вище згаданих складових повністю затемнюється міра соціального неблагополуччя. Такий прийом вербально применшує скрутне становище в якому перебувають люди: *economically challenged*, «*low-income*», «*in financial need*», що вживаються замість слова «*poor*», «*undernourishment*» замість «*starvation*». Такі висловлювання приховують реальну складність ситуації. Це допомагає замовчувати причини через які людина позбавлена можливості пристойно заробляти, відвернути увагу від прогалин, допущених урядом у сфері соціального захисту населення.

Особливу увагу слід приділити саме дослідженню комунікативно-прагматичних аспектів, які несе в собі той чи інший евфемізм, адже коли ми здатні розпізнати підтекст та з'ясувати, що саме ховається за певними евфемістичними новотворами, це значно полегшує орієнтацію у вирі подій та безперервному потоці інформації.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] В. Б. Великорода, "Семантичні та функціонально-прагматичні характеристики евфемізмів в англійській мові", автореф. ... дис. канд. філол. наук, Львів, 2008.
- [2] Р. Й. Вишнівський, "До питання про мотиви вживання евфемізмів (на прикладі сучасної англійської мови)", Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету, Серія : Філологія, 2014, 13, с. 95-98.
- [3] Енциклопедія "Українська мова", 3-тє вид., Київ : Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана, 2007.
- [4] І.Е. Сніховська, "Механізми, засоби та прийоми мовної гри в сучасній англійській мові", автореф. дис. ...канд. філол. наук, Запоріжжя, 2005.

